

Det Nationale Folkeoplysningsudvalg

Dato 01. marts 2010

DEN KOMPETENTE BORGER

FREMTIDENS SAMARBEJDE MELLEM FOLKEOPLYSNING OG BIBLIOTEKER

Samarbejdsfelter mellem folkeoplysning og biblioteker

10. januar 2010 opfordrede KL til, at der skal ske en koordinering mellem arbejdet i det Nationale Folkeoplysningsudvalg og i Kulturministeriets udvalg om Biblioteket i vidensamfundet. Primo februar 2010 opfordrede Dansk Folkeoplysnings Samråd og Danmarks Biblioteksfor-
ening i fællesskab de to ministerielle udvalg og KL til, at der lokalt udarbejdes fælles udviklingsplaner for at sikre dialog.

I flere byer pågår allerede et frugtbart samarbejde mellem områderne, og der arbejdes på at udvide dette. 16. marts 2010 mødes 50 strategiske ledere og innovationsmedarbejdere fra hele landet for at udvikle fremtidens samarbejde mellem folkeoplysningen og folkebiblioteker. Se mere på www.denkompetenteborger.dk

Samarbejds mulighederne er mange, og det vil være til gavn for borgeren, folkeoplysningen og folkebibliotekerne. Der er barrierer for samarbejdet, det gælder f.eks. forskellige lovgivninger vedr. brugerbetaling og konkurrence mellem parterne. Barriererne synes dog ikke større end, at de kan overkommes vha. lokale samarbejdsaftaler, der sikrer fornuftige vilkår for alle samt motivere til samarbejde mellem områderne (i Odsherred arbejdes der f.eks. med en rammeaftale mellem områderne: www.denkompetenteborger.dk/page/dansk-inspiration). Derfor fremsender vi hermed eksempler på mulige samarbejdsfelter samt en opfordring til, at de ministerielle udvalg tænker øget samarbejde mellem områderne ind i udvalgsarbejdet.

Afsender af dette notatet er projektet Den kompetente borger, som er støttet af Styrelsen for Bibliotek og Medier. Projektpartnerne er **FO-Århus, FOF Århus, VUC Århus, Lærdansk Århus, Fritid og Samfund, Folkeoplysnings-samvirket, Borgerservice og Biblioteker**

IT-Undervisning

IT-Barometeret 2009 viste, at 19% af danskerne aldrig har brugt en computer, og at 22% har brugt computeren en lille smule. Dette kombineret med Højhastighedskommissionens påpegning af, at gode IT-kompetencer er nødvendige for, at Danmark kan følge den globale udvikling, medfører, at der ligger en kæmpe opgave forud for at gøre danskerne i stand til at klare sig digitalt.

Bibliotekerne og folkeoplysningen har muligheder for at nå forskellige borgergrupper, og derfor er det en fordel at samarbejde om denne indsats, så borgeren får en nem adgang til et digitalt kompetenceløft.

Mange biblioteker har taget kampagnen "Lær mere om IT" (<http://www.it-formidler.dk/>) til sig, hvilket repræsentanter fra folkeoplysningen har opfattet som u hensigtsmæssig konkurrence.

Med en fælles strategi på området kan vi nå flere IT-svage borgere. Strategien kan indeholde koordinering mellem snusekurser på biblioteket og udvidede kurser i folkeoplysningen, samarbejde om undervisning i bibliotekets lokaler, hjælpeforanstaltninger på bibliotekerne, når kurser er gennemført etc.

Et eksempel på "snusekurser" på biblioteket er IT-introduktionerne på Hovedbiblioteket: <http://www.aakb.dk/sw114763.asp>

I Fredericia har man indgået en kontrakt mellem aftenskolerne og biblioteket om brug af IT-undervisningslokale:

<http://www.denkompetenteborger.dk/page/dansk-inspiration>

Kompetente E-borgere

Borgere, som ikke har kompetencer til at benytte digitale gør-det-selv-løsninger, får det sværere og sværere i et samfund, hvor stadigt flere ydelser digitaliseres. Med det offentlige e2012-mål om fuld digital kommunikation i 2012 rykker nødvendigheden af at kunne benytte digitale løsninger hurtigt nærmere.

Behovet i befolkningen er så stort, at et samarbejde mellem folkeoplysningen og bibliotekerne skal prioriteres. Dels fordi der skal skabes tilbud for mange typer borgere, dels fordi forskellige borgergrupper kan have behov for forskellige fysiske rammer, og dels fordi det er nødvendigt at skabe vægtige samarbejdsrelationer, som kan sikre, at andre relevante aktører (f.eks. Borgerservice og Jobcentre) henviser til de steder, hvor folkeoplysningen og bibliotekerne tilbyder hjælp til gør-det-selv-løsningerne.

Samarbejds muligheder kunne være tilbud om:

- Personlig vejledning f.eks. i biblioteksrummet

- Undervisningsforløb udbydes både i folkeoplysningens og bibliotekernes lokaler
- E-læring udvikles og formidles af både folkeoplysningen og bibliotekerne

I Århus er projekt "E-borger i den digitale hverdag", som FO-Århus laver i samarbejde med Studenterhus Århus og Borgerservice og Biblioteker, i sin indledningsfase.

Undervisning i informationssøgning

Mængderne af information og muligheden for at få adgang til information stiger eksplosivt. Dette gør det til en udfordring for borgerne at navigere mellem relevant og irrelevant information. Borgerne har brug for at kunne navigere i informationsstrømme både i forhold til deres arbejde eller uddannelse, deres interesser eller i rollen som aktiv medborger.

Mange borgere har den holdning, at de sagtens selv kan foretage en informationssøgning, men erfaringen er, at borgerne altid bliver meget positivt overraskede over, hvordan en kort undervisning i informationssøgning kan kvalificere deres søgninger og dermed lette deres adgang gennem informationsstrømmene.

Informationssøgning er bibliotekernes kerneydelse, men folkeoplysningen kunne med fordel hjælpe med at sætte fokus på, at der er et stadigt stigende behov for, at borgerne er informationskompetente. Et samarbejde mellem folkeoplysningen og bibliotekerne ville dels sikre, at flere borgere ville modtage undervisning i informationssøgning, dels at undervisningen i højere grad kunne målrettes til den enkelte målgruppe, og dels at der vil kunne ske en udvikling og kvalificering af folkeoplysningens undervisning ved, at informationsundervisningen bliver del af tilbuddet til kursisterne.

Desuden kunne man tænke sig, at folkeoplysningen og bibliotekerne gik sammen om at udvikle e-læringsprogrammer målrettet målgrupper af folkeoplysningens kursister. Det kunne være informationssøgning målrettet kortuddannede, ældre, engelsk-interesserede, litteraturinteresserede etc.

Mødested

På biblioteket kommer mange typer mennesker, de kommer frivilligt, og biblioteket er kendt for at være et neutralt sted, som det er gratis at benytte. Det gør biblioteket til et godt mødested for borgerne, men også til et godt sted for andre institutioner at møde borgerne.

Mange biblioteker er interesserede i at skabe så levende og spændende biblioteksrum som muligt. Samtidig har folkeoplysningen en interesse i at møde nye brugere og skabe demokratifremmende aktiviteter. Derfor kunne samarbejder skabe gode muligheder for begge parter.

Eksempler på samarbejder er:

Kaffé Fair i Aalborg: <http://kaffefair.netoplysning.dk/>

Sundheds- og senioruger i Århus: <http://www.aakb.dk/sw102801.asp>

Age Force i Roskilde: <http://www.ageforce.dk/>

Andre eksempler kunne være integrationsmøder både for traditionelle indvandrere og for de nye grupper af internationale borgere. Interesssemøder: læseklubber, diskussionsklubber, filmklubber etc.

Kampagner

Bibliotekerne har en stor berøringsflade og er dygtige formidlere. Mange biblioteker er rigtig godt med, når det gælder kendskab til digitale services, som vil kunne bruges i kampagne-sammenhæng. Folkeoplysningen kan have glæde af en større kommunikationsflade, og derfor er kampagnesamarbejder oplagte. Kampagnesamarbejde kan både foregå fysisk og virtuelt, på biblioteket og i byrummet.

Det kan være reklamer for aftenskolernes tilbud som kampagner for www.aftenskole.nu er et eksempel på.

Det kan være kampagner om læringstilbud, som Grønt lys for uddannelse <http://www.youtube.com/watch?v=aJ8yuug2xGA> og Læringsdagene for voksne fra Norge http://www.vofo.no/index.php?option=com_content&task=view&id=4&Itemid=34

Det kan være demokratifremmende kampagner som Respekt, Dialog og Tolerance <http://www.aakb.dk/sw96676.asp> og www.indblik-udsyn.dk.

Kampagnesamarbejdet øger synligheden, men erfaringen fra Århus er, at sådanne aktiviteter er gavnlige for samarbejdsrelationerne mellem biblioteket og folkeoplysningen og internt i folkeoplysningen.

En fælles indgang

Folkeoplysningen kan have behov for fysiske kontaktpunkter, hvor de kan komme i kontakt med borgerne. Det kan være i forbindelse med opskrivningen, når der skal skabes kontakt til nye borgergrupper eller til generel formidling af folkeoplysningens tilbud. Det vil være oplagt,

at bibliotekerne bliver sådanne fysiske kontaktpunkter, så borgerne oplever, at man kan nøjes med at gå ét sted hen.

I Århus har der været eksperimenteret med fælles opskrivningsdage på biblioteket og i forbindelse med realiseringen af det kommende Multimediehus i Århus vil der blive kampagnebutikker, som folkeoplysningen kan låne, når de har behov for at komme i forbindelse med borgerne.

Også en fælles virtuel indgang til biblioteker og folkeoplysning ville være et oplagt samarbejdsfelt. Der kunne være fælles aktivitetskalendere og fælles materialebase. F.eks. kunne der ved beskrivelsen af engelskundervisningen på aftenskolen være omtale af bibliotekets engelsksprogede materialer og direkte adgang til biblioteksdatabase og ved bibliotekets engelsksprogede materialer omtale af byens engelsksprogede folkeoplysende tilbud.

Adgang til demokrati

Såvel folkeoplysningen og folkebibliotekerne er demokratifremme en kerneydelse. Folkeoplysningen er via 10% midlerne forpligtet til at afholde aktiviteter, der styrker den enkeltes evne og lyst til at tage ansvar for sig selv og deltage aktivt i samfundslivet. Bibliotekerne er forpligtede til at sikre et alsidigt og aktuelt materialeudbud samt sikre formidling af samfundsforhold.

Demokratifremme er således et oplagt samarbejdsområde, og forslag til aktiviteter kunne være:

- Politik og samfundsdebatter for borgere, som ikke er partipolitisk aktive. Et eksempel er borgerinddragelse i forbindelse med realiseringen af det kommende Multimediehus i Århus www.multimediehuset.dk/graphics/Publikationer/Rapport_fra_borgerinddragelse.pdf.
- Demokratifremmende kampagner som f.eks. Respekt, dialog og tolerance <http://www.aakb.dk/sw96676.asp> og www.indblik-udsyn.dk.
- Projekter med arbejdsformen "samtale, lytte, udvikle", som tilblivelsen af bogen *Aftryk* er et eksempel på: www.mindspot.dk/aftryk/
- Demokrati-debatterende studiekredse.
- Biblioteket som reklamesøjle og direkte talerør for demokratiet.

Events

Bibliotekerne har ofte gode lokaler, som lokalbefolkningen kender, og folkeoplysningen har brug for gode lokaler at afholde events og foredrag i. Samtidig ønsker bibliotekerne levende huse, som borgerne gør brug af. Et øget samarbejde kan føre til:

- en styrket dialog om, hvordan lokalerne og servicen i forbindelse med disse skal være for, at det er nemt for folkeoplysningen at gøre brug af dem.
- en sikring af, at tilbuddene til borgerne supplerer hinanden i stedet for at overlapse.
- en fælles reklameflade.
- samarbejde om at finde på nye tilbud.

Der laves allerede rundt i landet samarbejde mellem folkeoplysningen og folkebiblioteker. Eksempler herpå er:

Fredericia Debatforum, hvor aftenskoler og biblioteket er gået sammen om at skabe debatarrangementer:

<http://www.fredericiabib.dk/pdf/Bibliotekskalenderforaar2010.pdf>,

FOF og Hovedbiblioteket i Århus arbejder sammen dels om lokaleudlån, om specifikke arrangementer og FOF er inddraget i arbejdet om det nye Multimediehus i Århus.

I Odsherred arbejder Aftenskolernes Samråd og biblioteket på en rammeaftale for deres samarbejde, som bl.a. skal sikre, at kulturtilbud synliggøres.

Her findes en liste med samarbejder mellem Hovedbiblioteket og FO-Århus:

http://api.ning.com/files/WVMijeWjtOckB8nGsw5JHknUB5y8fTnB4N2NYf0m03A_/OversigtoversamarbejdemellemFOarhusogBiblioteker20012008.pdf

Med venlig hilsen

Torben Dreier, FO Århus / Carsten Lykke, FOF Århus / Michael Sandberg Olsen, VUC Århus / Ingeborg Bach, Lærdansk / Steffen Hartje, Fritid og Samfund og Folkeoplysningssamvirket / Knud Schulz, Borgerservice og Biblioteker